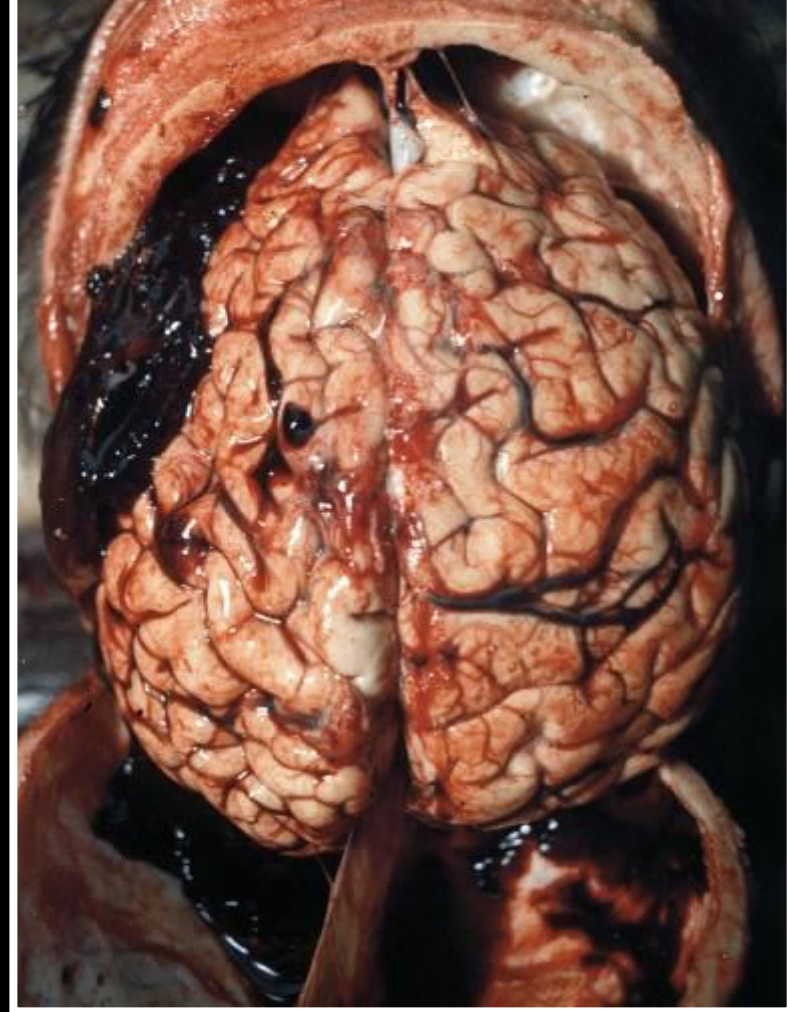

Pitva a její význam v současné patologii

Jaroslava Dušková
Ústav patologie 1.LF UK
Praha

Pitva na Univerzitě v Bologni
ve 14. století. Studenti nad
tělem popraveného zločince

Nová anatomická
posluchárna Univerzity
v Římě, 1785-1805.

V. Bochdalek

VINCENC ALEXANDER BOCHDALEK

➤ 1837 – první pitva
(protokol zachován v ústavním
archivu)

➤ patologie – povinný
předmět

založil

➤ MUSEUM

Karl Freiherr von Rokitansky (1804-1878)

patolog

narozen 19.2. 1804 v
Hradci Králové
(Rakousko-Uhersko) ;
zemřel 23.7. 1878 ve
Vídni

Handbuch der
pathologischen
Anatomie IInd Band,
Wien 1842

Metodologie patologie

Předmět pozorování

- ◆ nekropsie (autopsie)
- ◆ biopsie
- ◆ cytologie
- ◆ experiment
  - na zvířeti
  - tkáňové kultury

Autopsie

◆ po 2. sv. válce stálý pokles

❖ zahraničí < 10%, Česká rep.. < 50%

◆ Cíle

- klinickopatologická diagnóza
- příčina smrti
- kontrola kvality zdravotnické péče - dg. chyby
- určení vlivu léčby
- nové poznatky o známých i nových nemocech
- výuka
- event. soudně lékařské aspekty úmrtí

Typy pitev

Zákon o zdrav. službách 372/2011 (+ novela zákon č.147/2016)

ANATOMICKÁ

- univerzitní pracoviště
- výukové účely

PATOLOGICKO-ANATOMICKÁ

- patologicko-anatomické oddělení
- zjištění základního onemocnění, dalších nemocí a komplikací
- zemřelí ve zdravotnických zařízeních z chorobných příčin

ZDRAVOTNÍ

- pracoviště soudního lékařství
- zjištění příčiny úmrtí, komplikací a mechanismu úmrtí u osob zemřelých mimo i ve zdrav. zaříz.
- + náhlé, neočekávané, násilné úmrtí (vč. sebevraždy)

SOUDNÍ

- pracoviště soudního lékařství
- podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činnem
- nařizuje ji orgán činný v trestním řízení

PATOLOGICKO-ANATOMICKÁ PITVA

Povinně ze zákona:

- úmrtí ženy v souvislosti s těhotenstvím, porodem, potratem, šestinedělím
- plody po UPT s genetickou nebo vývojovou vadou
- děti do 18 let věku
- nechirurgické intervenční výkony
- úmrtí při klinických zkouškách léčiv a postupů
- záležitosti transplantační medicíny
  - úmrtí dárce při odběru tkání či orgánů
  - po odběru tkání a orgánů ze zemřelého dárce

Další indikace

- úmrtí na operačním sále („mors in tabula“)
- složité operační výkony
- úmrtí do 24 hodin od přijetí
- infekční nemoci podléhající hlášení (TBC, STD, závažné infekce...)
- závažné nejasnosti při klinickém stavu a léčbě
- změny na počátku roku 2014 (a poté v červenci r. 2016 – viz dále)

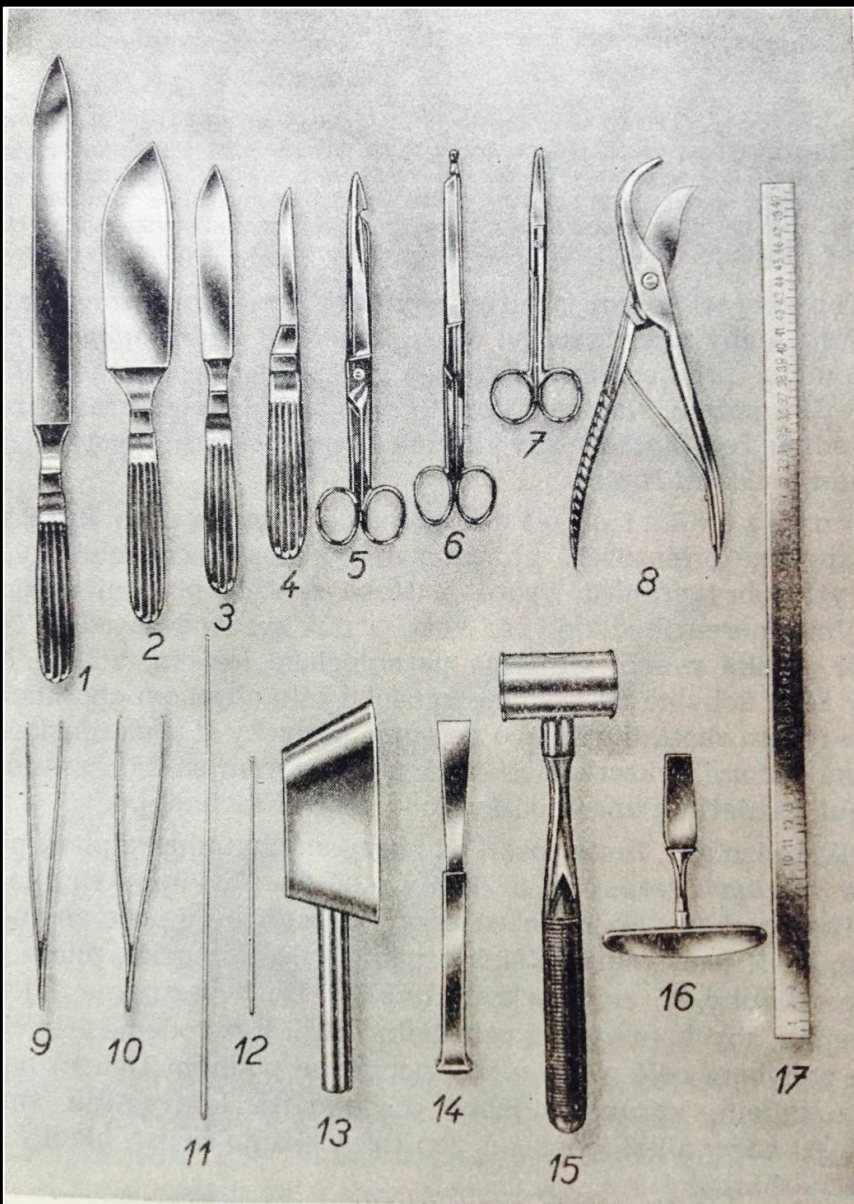

ZDRAVOTNÍ PITVA

Povinně ze zákona

- náhlé a neočekávané úmrtí
- násilné úmrtí včetně sebevraždy
- podezření na „*non lege artis*“ postup při poskytování zdravotnických služeb
- úmrtí v souvislosti s užíváním návykových látek
- úmrtí při výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence

PITEVNÍ NÁSTROJE

1. velký mozkový nůž,
2. široký nůž, t. zv. chrustavák,
3. užší nůž, t. zv. malý mozkový nůž,
4. starší obroušený, úzký nůž, t. zv. klíčkovací,
5. velké nůžky,
6. střevní nůžky,
7. malé operační nůžky,
8. kostotom,
9. anatomická pinseta,
10. chirurgická (háčková) pinseta,
11. velká sonda,
12. malá sonda.

Průběh zdravotní pitvy

- Patolog – pitevní asistent – (klinik)
- Pitevní protokol
- Doprovodná vyšetření

**Klinicko - patologická
diagnóza**

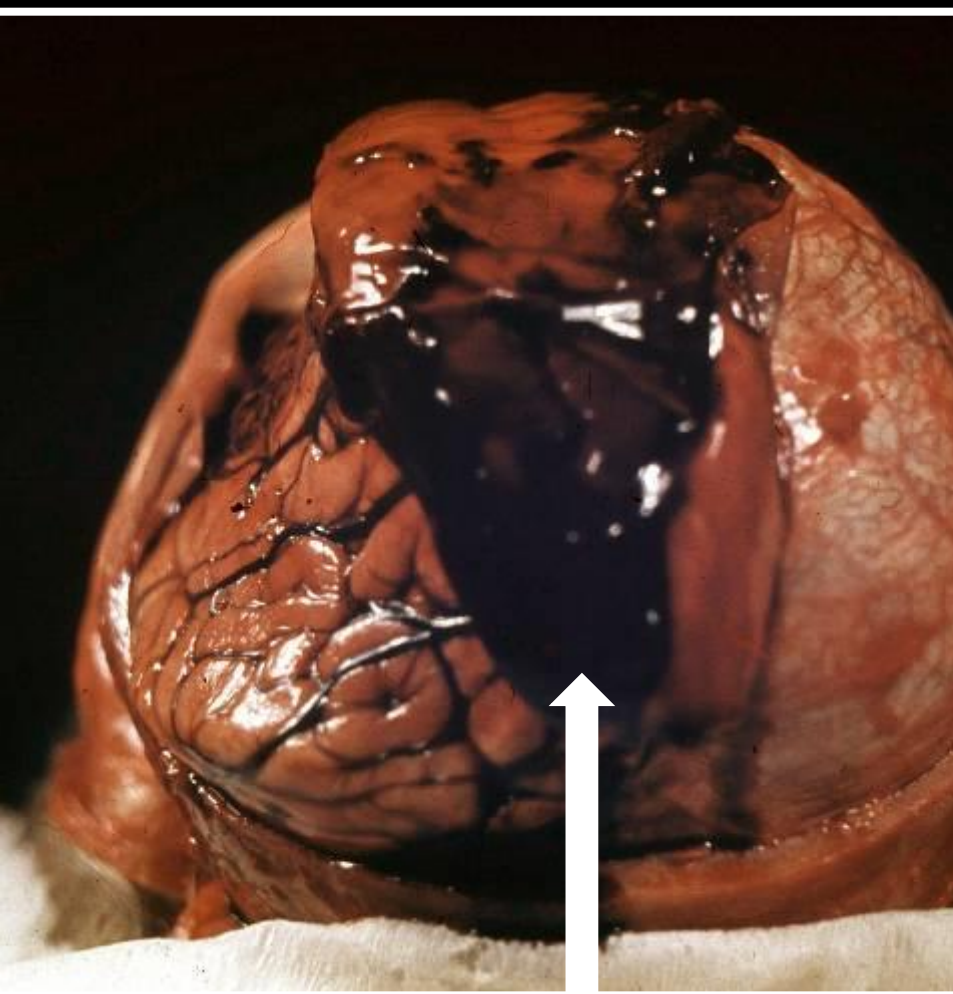
Autopsie - pitva

- ◆ vlastní technika nezměněna od konce 19. stol.
- ◆ změny v odběru materiálu pro speciální metody & jejich užití ve vztahu k pokročilým klin. dg. postupům a otázkám

Příklad makroskopických nálezu při pitvě

Haematoma
subdurale

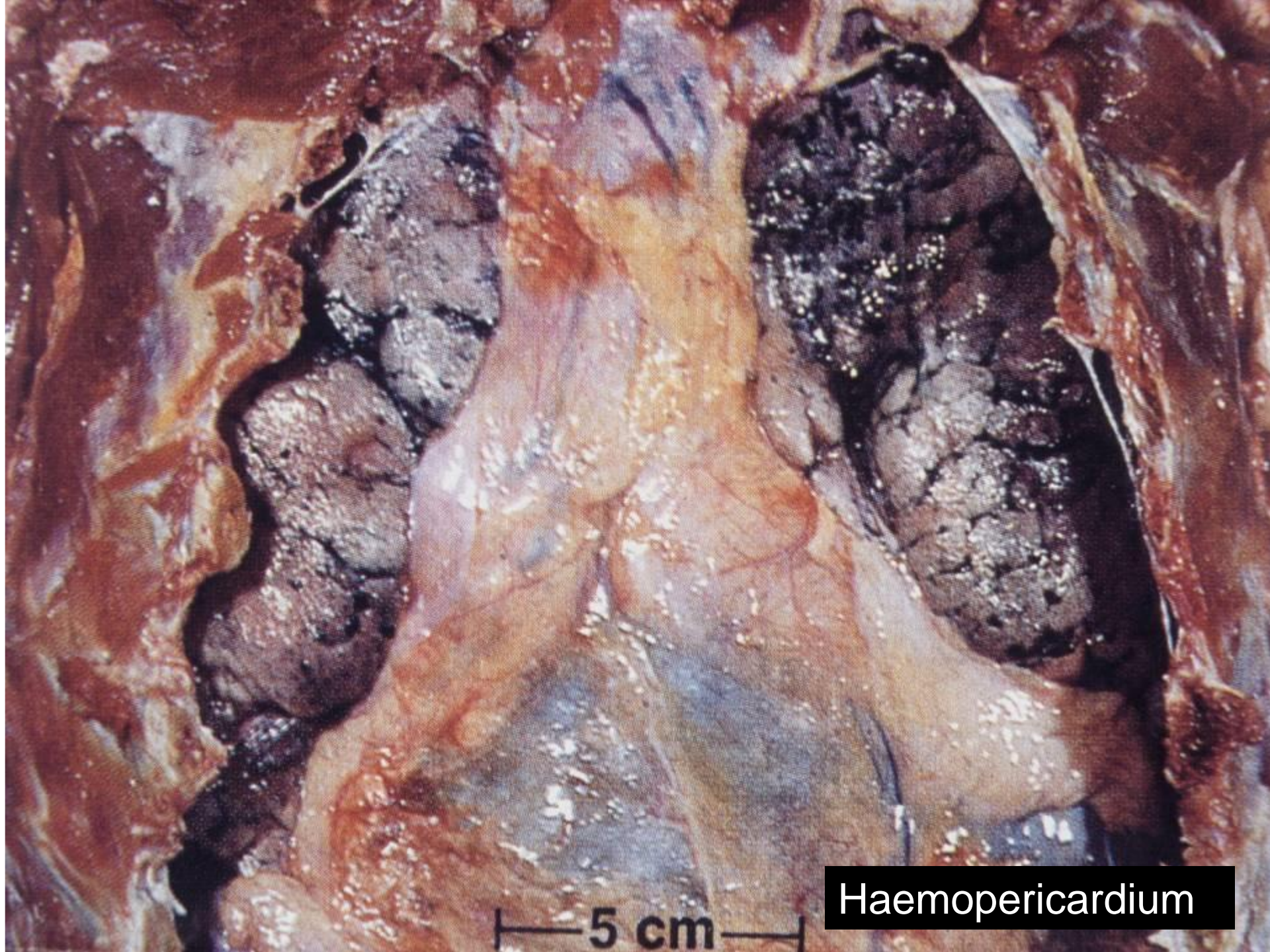
Oploštění hemisféry od
hematomu (jiný případ)

Adenoma hypophysis suprasellare

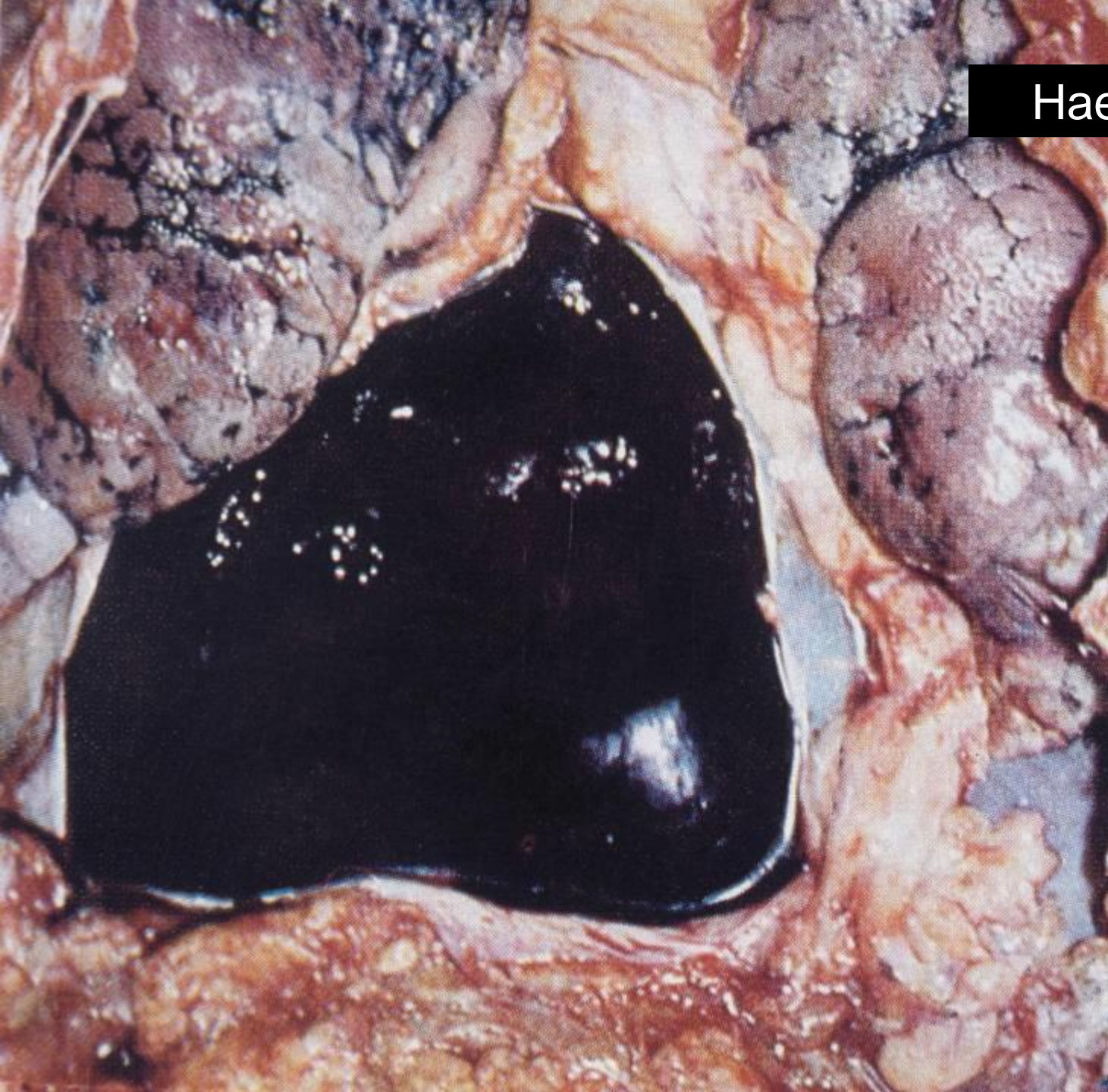

5 cm

Haemopericardium

Haemopericardium

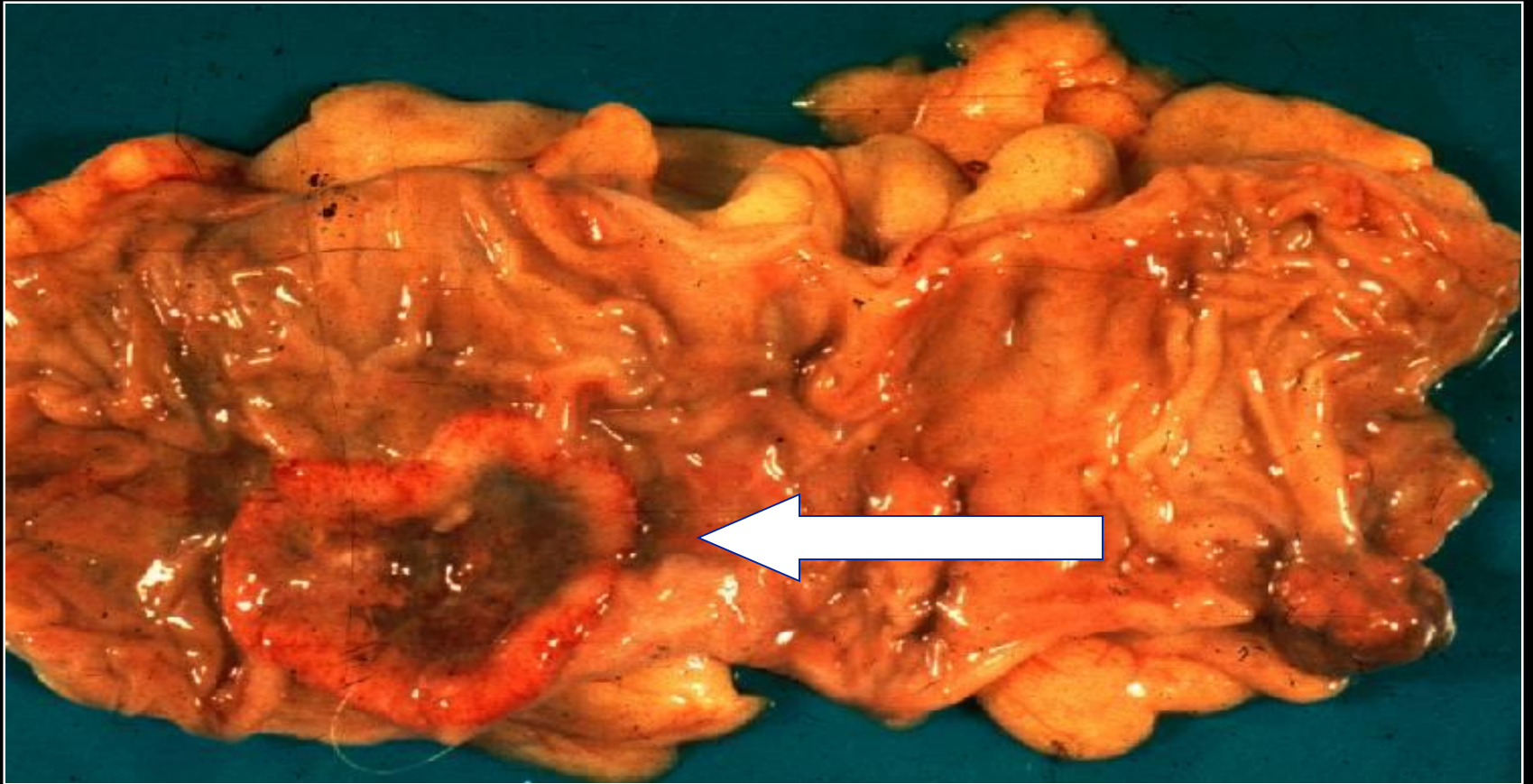

**Atrofie ledviny v důsledku
aterosklerotického zúžení
renální tepny**

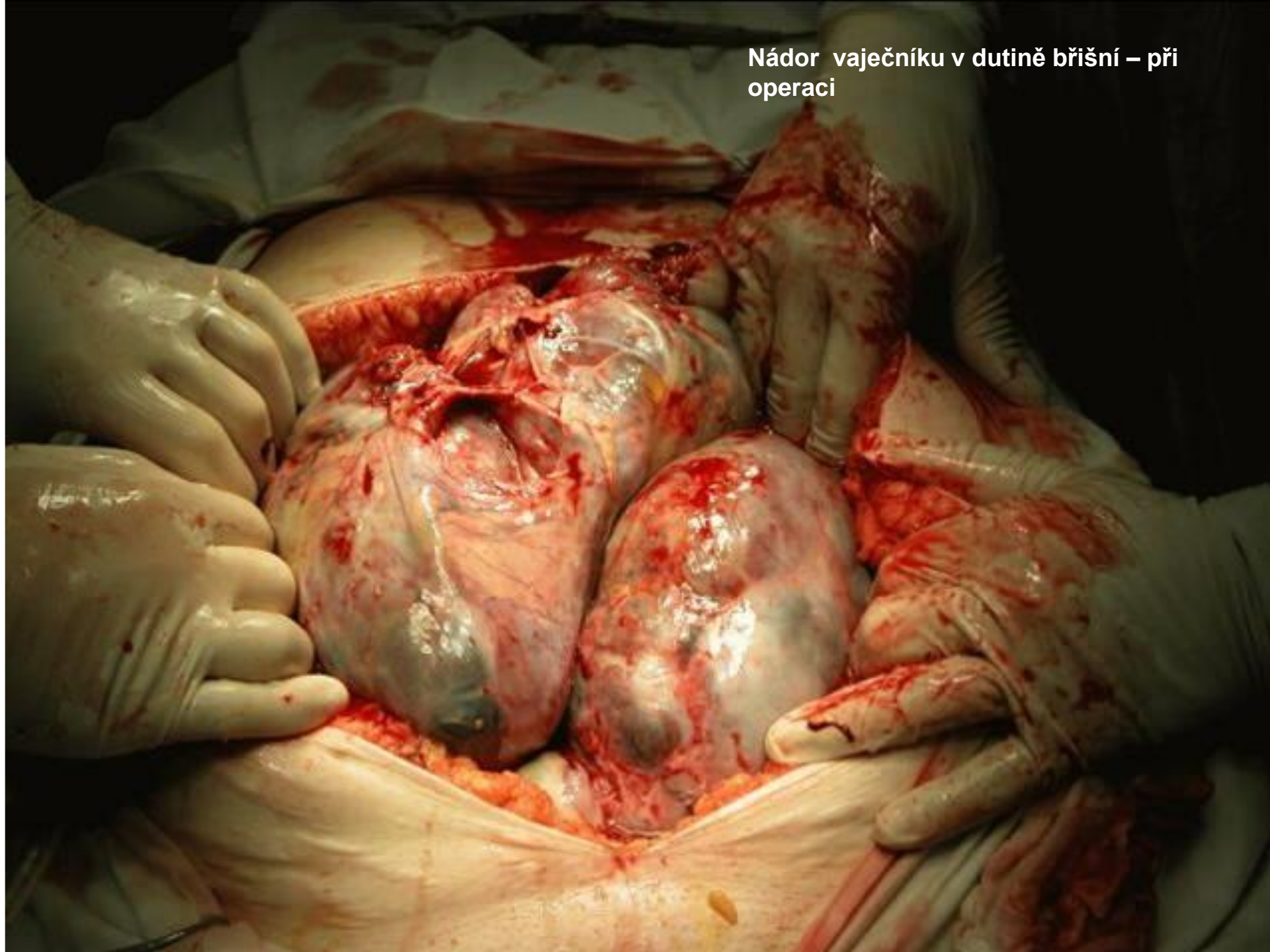

Carcinoma intestini crassi

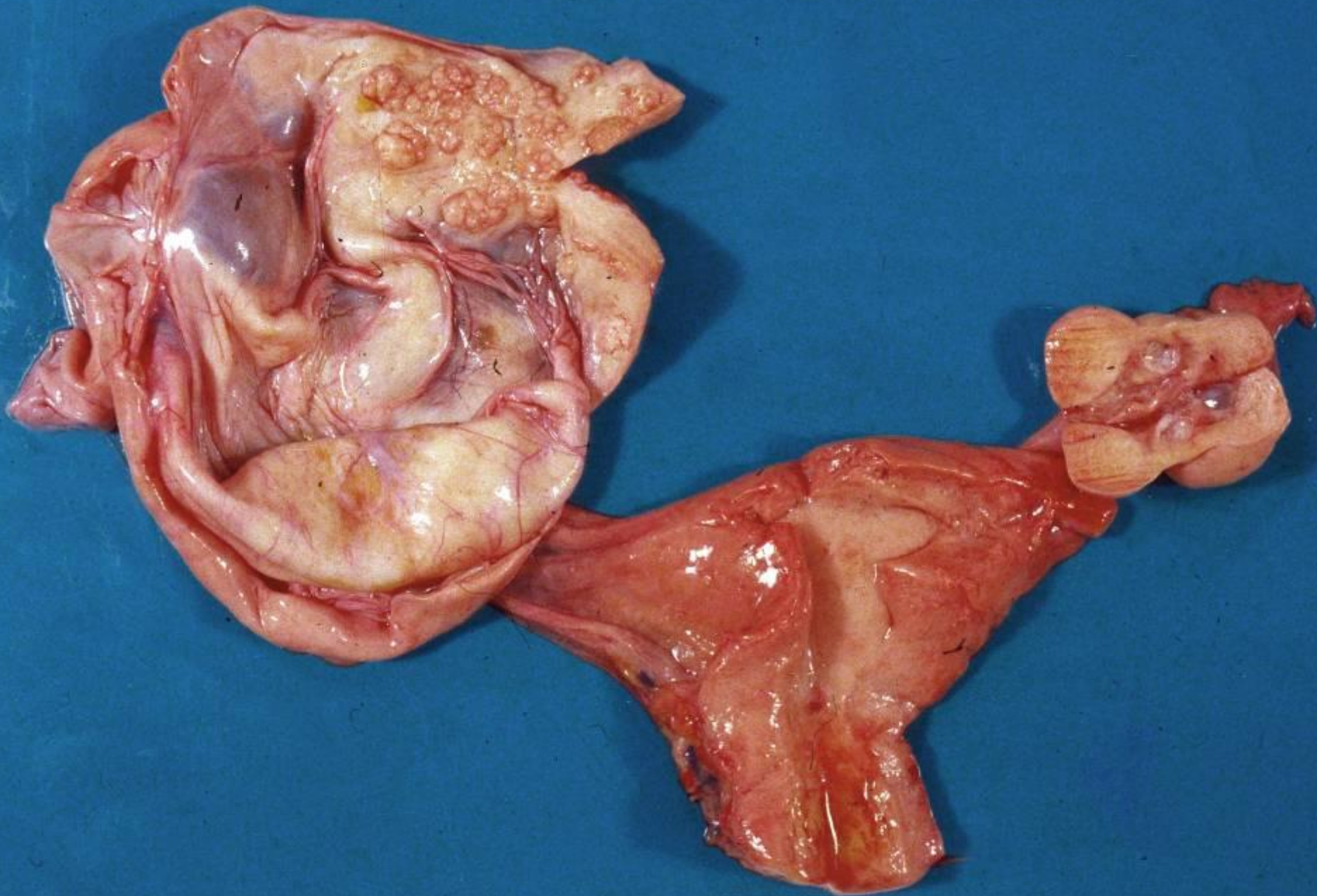

Nádor vaječníku v dutině břišní – při operaci

Nádor vaječníku – serózní papilární cystadenom

Metodologie patologie

Pozorovací úroveň

- ◆ makroskopie
- ◆ mikroskopie
- ◆ ultrastruktura

Speciální metody

- ◆ histochemie
- ◆ imunohistochemie
- ◆ kvantitativní (počítačová) obrazová analýza
- ◆ genetické metody
  - FISH, PCR, CGH, ...

Laboratoř histopatologie

Laborantka histopatologie odborné zpracování vzorku je podmínkou diagnostického zhodnocení

Patologicko anatomický protokol

- obsah 1.

(v průběhu pitvy nebo bezprostředně po ní)

- ◆ zevní popis těla zemřelého
- ◆ popis průběhu pitvy a nálezů v tělesných dutinách, na tkáních a orgánech zpřístupněných pozorování
- ◆ objektivní údaje o patologických změnách (rozměry v jednotkách SI, bližší popis- nikoli dg. interpretace!)
- ◆ údaje o
  - vizitě
  - pořízené fotodokumentaci
  - odebraných materiálech pro spec. vyšetření (mikrobiol. toxikol.)
  - přítomnosti klinika u pitvy

Patologicko anatomický protokol

- obsah 2.

(po provedení dalších vyšetření – zejm. histopatologického)

- ◆ doplnění popisu histopatologických nálezů na orgánech
- ◆ doplnění výsledků pomocných vyšetření

Patologicko anatomický protokol - význam

- ◆ ZDRAVOTNICKÁ DOKUMENTACE !!!
- ◆ rekonstrukční – z dobrého popisu by měla být vytvořitelná reprodukovatelná diagnóza
- ◆ vzdělávací, dokumentační

Klinickopatologická diagnóza

- ◆ Morbus principalis   Hlavní onemocnění
- ◆ Complicationes   Komplikace
- ◆ Causa mortis   Příčina smrti
- ◆ Inventus accesorius   Vedlejší nález
- ◆ Epicrisis   Epikríza

Posmrtné změny

Smrt

ireversibilní zástava
integrovaných funkcí
organismu

Posmrtné změny

- ◆ **fyzikální** : algor/chlad, pallor/bledost, hypostáza, difuze tekutin a plynů
- ◆ **chemické** (enzymatické): rigor/ztuhlost, srážení krve, autolýza
- ◆ **biologické**: hniloba

Posmrtné změny – fyzikální -1

- ◆ **algor** – tělesná teplota se vyrovná s okolní

Posmrtné změny– fyzikální -2

◆ pallor (bledost)

zástava cirkulace,

kontrakce cév, zejm. arterií

Posmrtné změny – fyzikální -3

◆ hypostáza

- gravitační efekt
- mrtvolné skvrny

Livores mortis

Livores mortis

Posmrtné změny – fyzikální -4

◆ difuze tekutin a plynů

– macerace

pseudomelanosis

(Hb+ sirovodík) -

verdohemoglobin

Maceratio

Maceratio

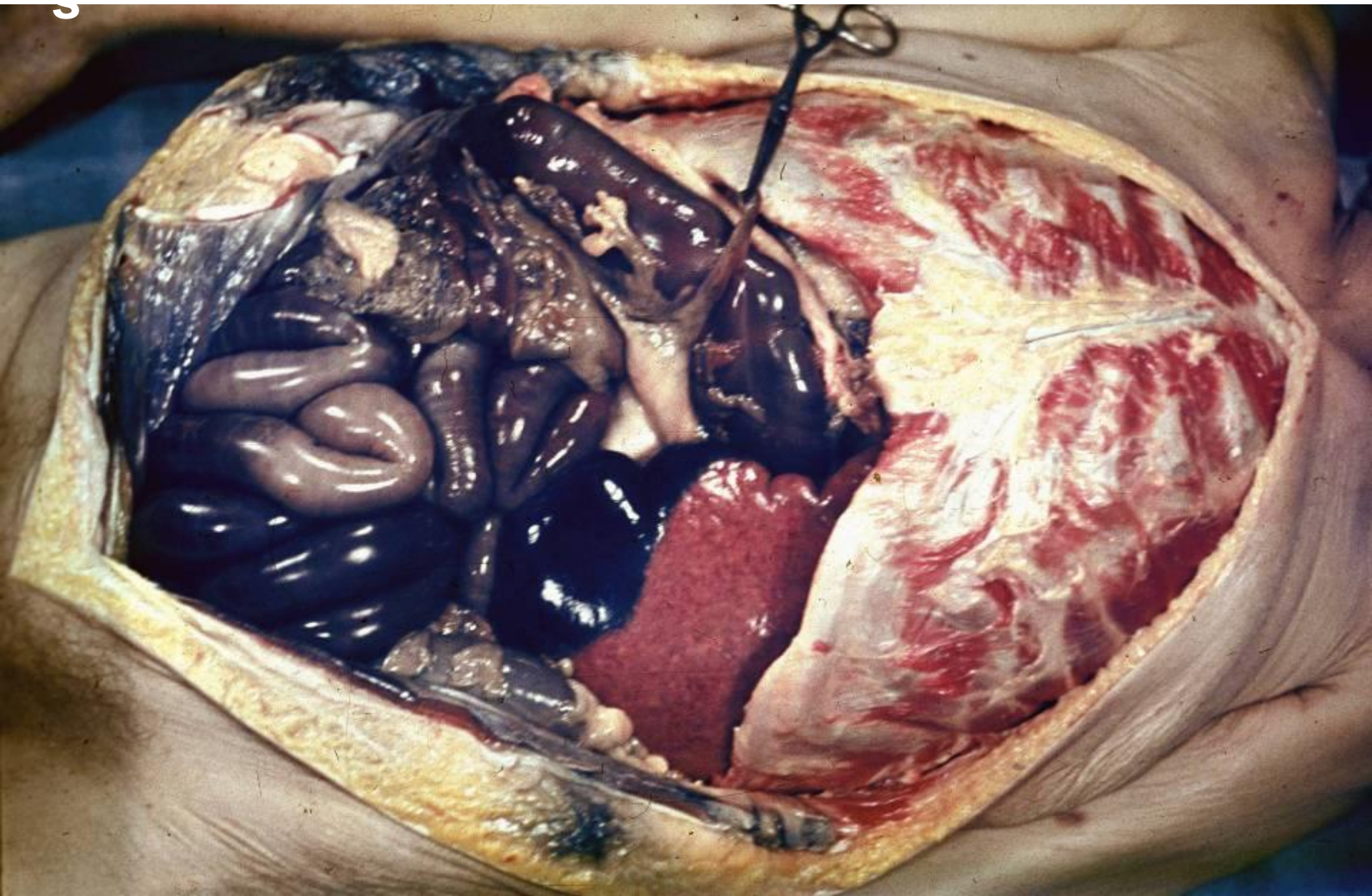
Anencephalus

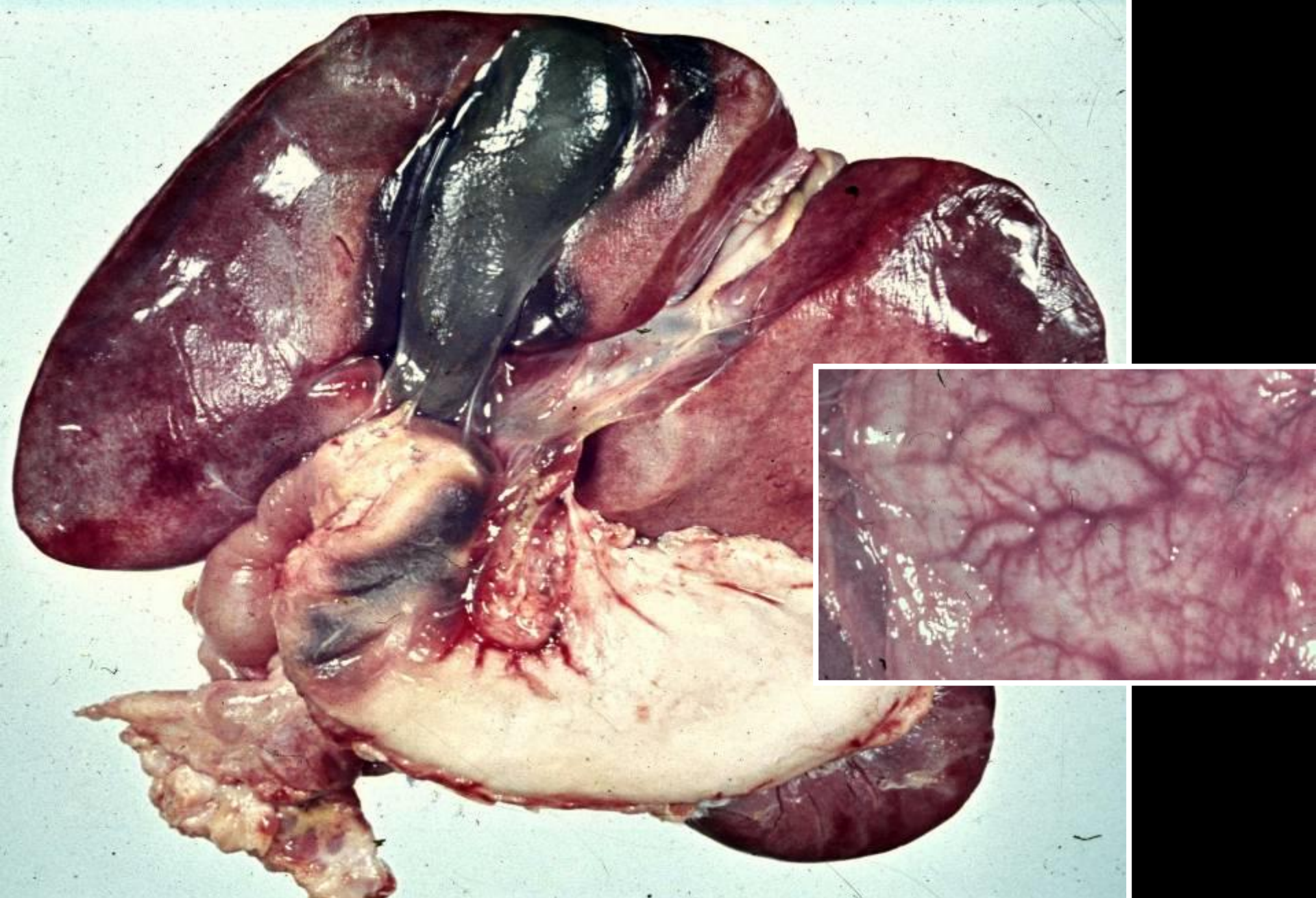

Pseudomelanosi

s

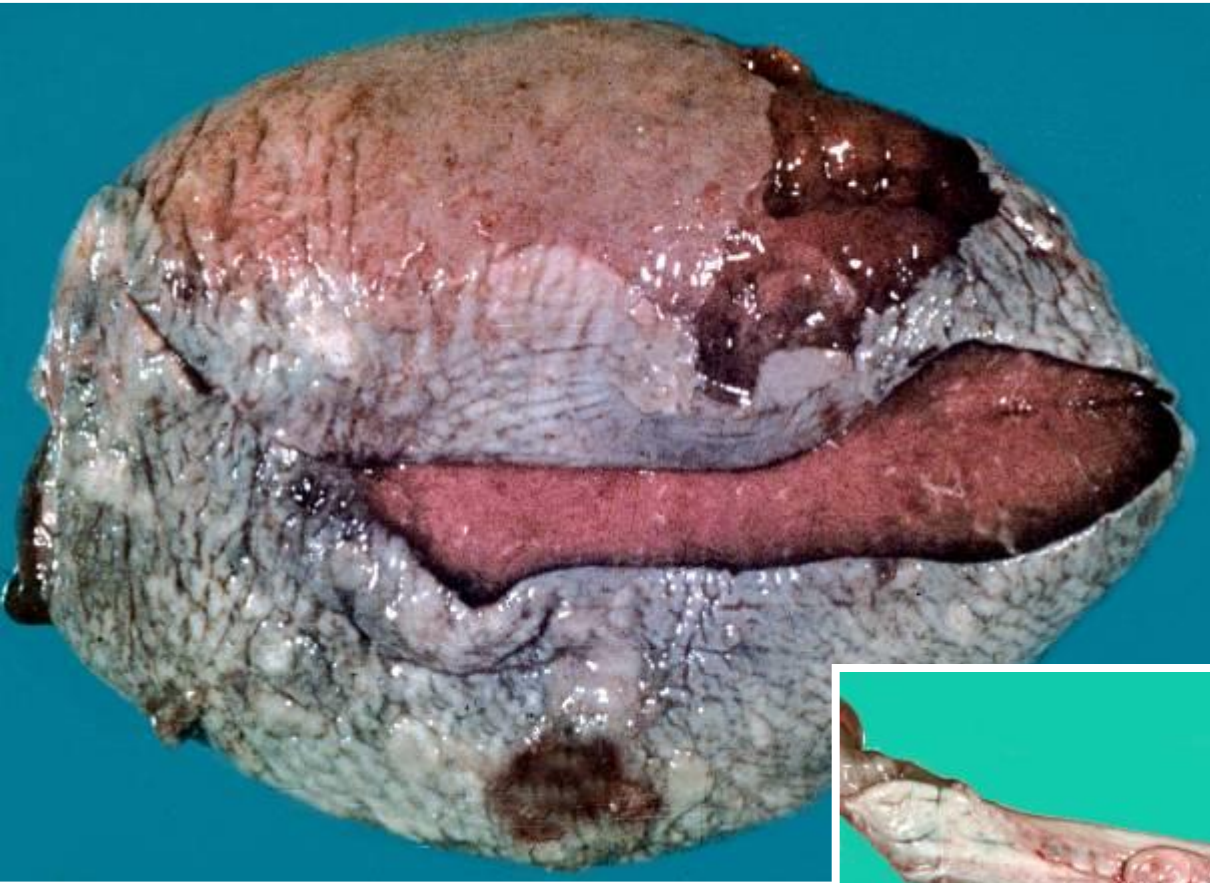

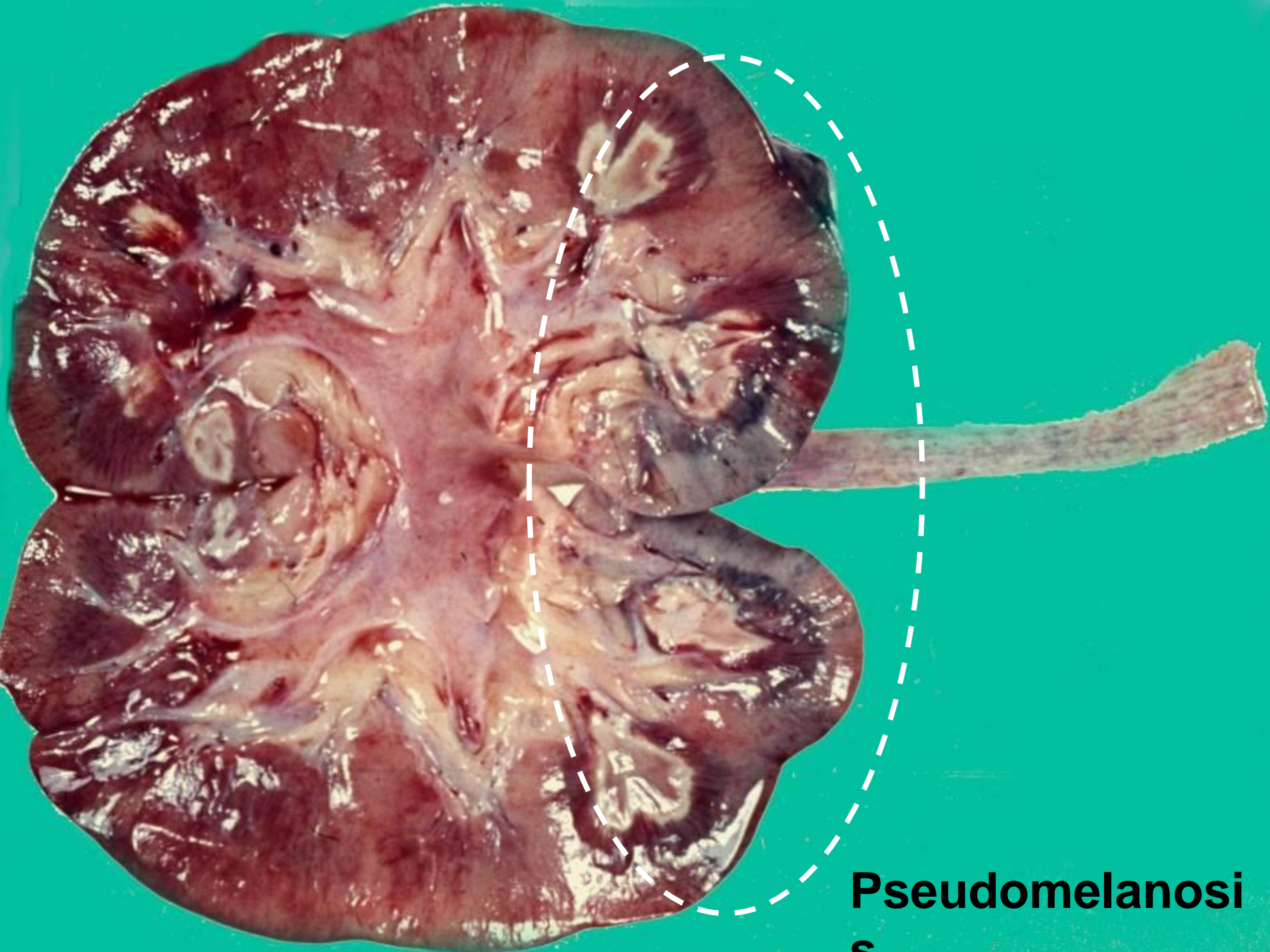
Pseudomelanosis

Pseudomelanosi

6

**Pseudomelanosi
S**

Posmrtné změny - chemické

(enzymatické) -1

◆ rigor (mrtvolná ztuhlost)

spotřeba makroergních sloučenin
(ATP)

Posmrtné změny - chemické

(enzymatické) -2

- ◆ srážení krve – tkáňové
trombokinázy, autolýza endotelu

Coagula

Posmrtné změny - chemické

(enzymatic) -3

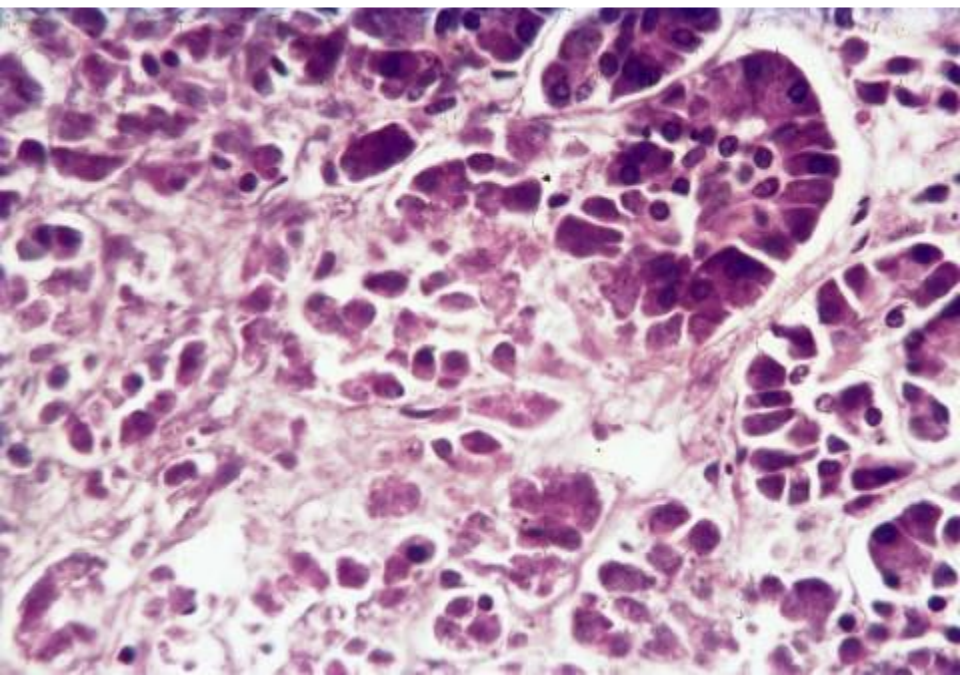
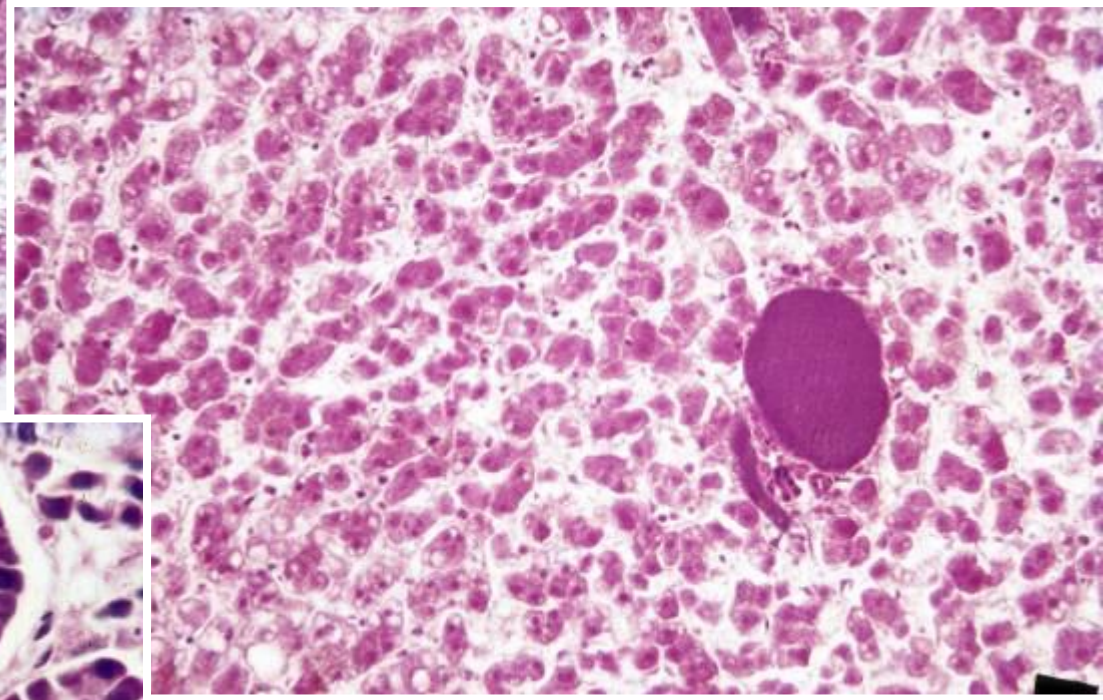
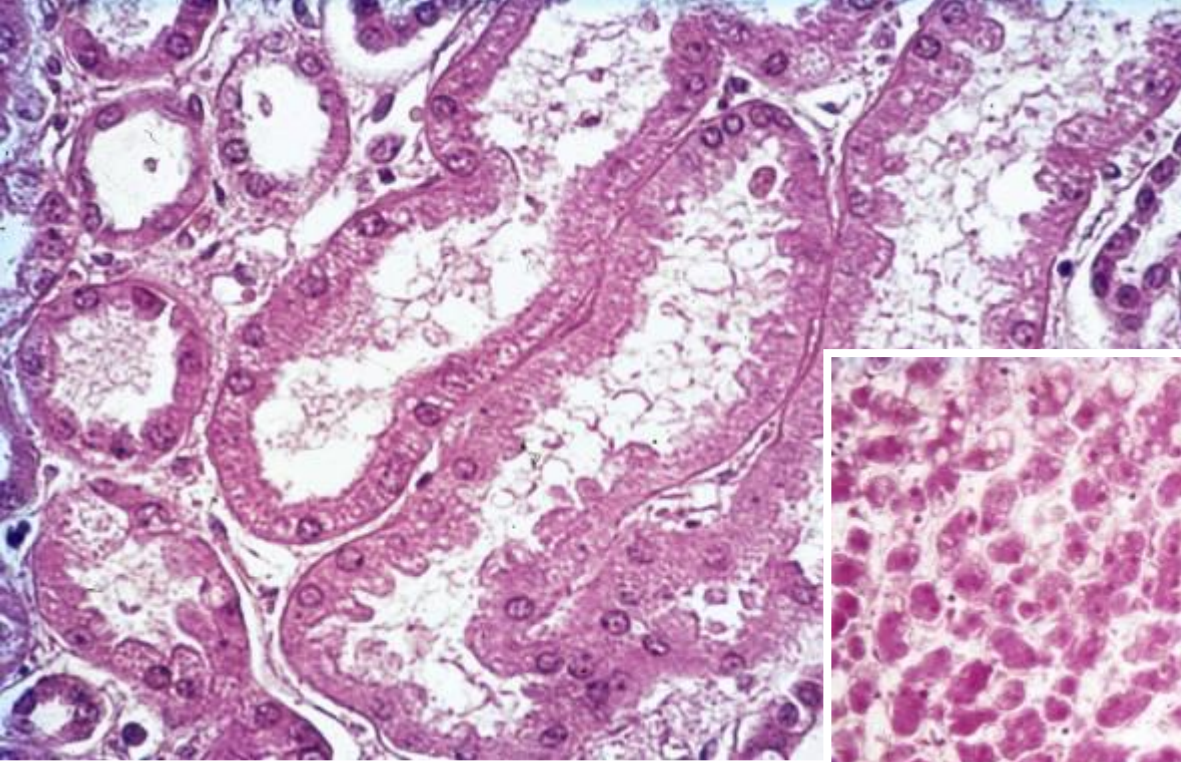
Autolýza

– disrupce membrán, ztráta kompartmentalizace

Buněčné změny při autolýze:

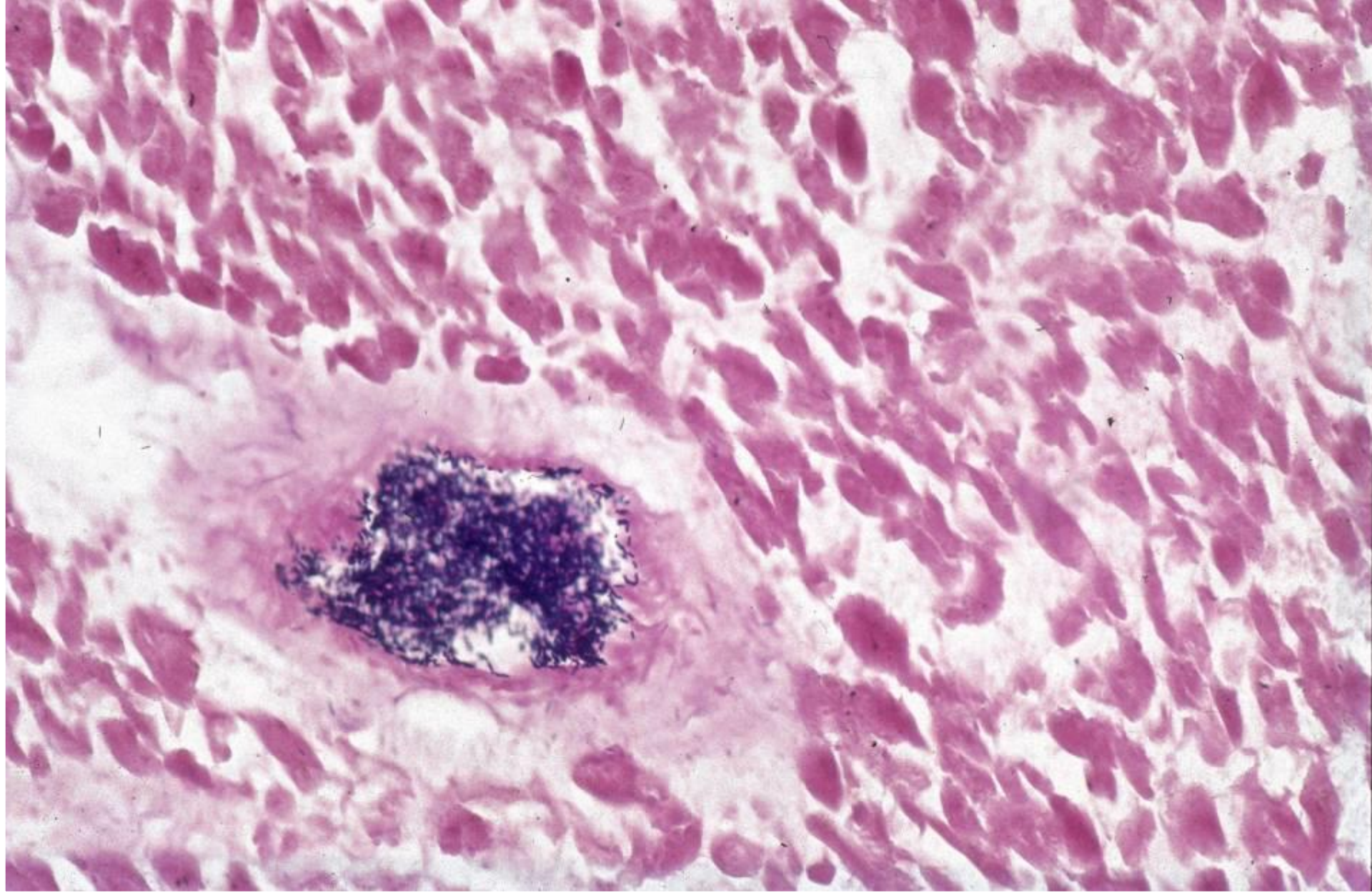
- ❖ ztráta bazofilie cytoplazmy
- ❖ zduření a vakuolizace cytoplazmy
- ❖ ztráta barvitelnosti jader
(pyknóza, karyorrhexe, karyolýza)

Autolysis

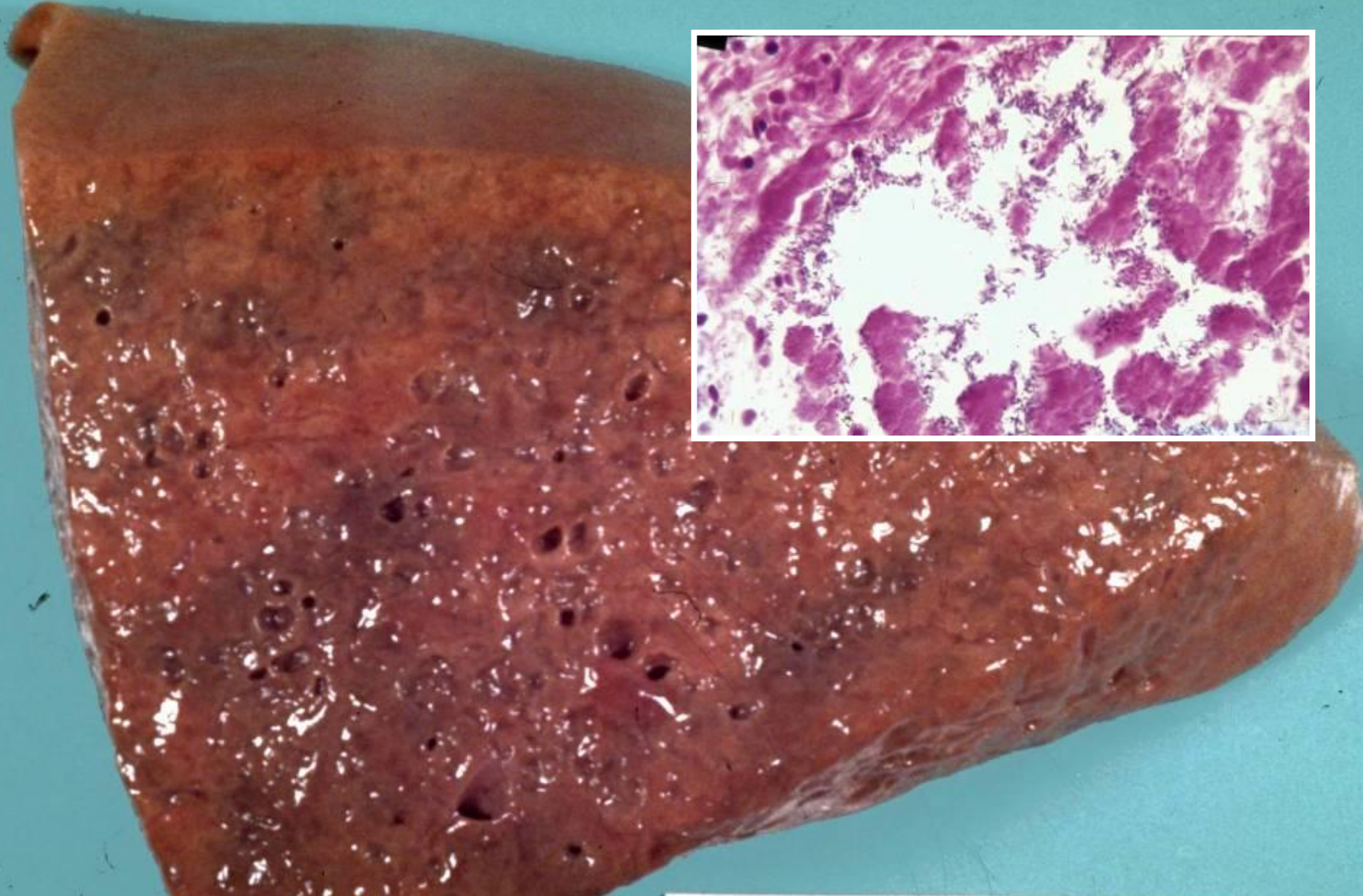
Autolysis myocardii

Autolysis -fetus papyraceus

Emphysema cadaverosum hepatis

Hniloba & další mrtvolná dekompozice

- ◆ hnilobné bakterie
- ◆ hmyz
- ◆ červi atd.

Hnilobná dekompozice

Posmrtné změny

- význam & důsledky

- ◆ **fyzikální** – významné v soudně lékařské praxi – např. k odhadu doby úmrtí
- ◆ **chemické** – interferují s užitím speciálních vyšetřovacích metod
- ◆ **biologické** – interferují již i s makroskopickými projevy chorob a někdy (v soudné lék. praxi) s identifikací těla

